

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkeskolen.

(Revision af læremangelsloven).

Fremsat den 10. marts 1971 af *undervisningsministeren*.

§ 1.

I lov om folkeskolen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 300 af 12. juni 1970, foretages følgende ændringer:

1. § 12 affattes således:

„§ 12. Gennemsnittallet af elever i en skoles klasser for 1.-5. skoleår, beregnet for kalenderåret, må ikke i mere end to år i træk overstige 28, for årene indtil 1. januar 1973 dog 30. Specialklasser medregnes ikke.

Stk. 2. Overstiger elevtallet 28 i klasser for 6. og 7. skoleår og 24 i klasser for 8.-10. skoleår, kan amtsrådet forlange klasserne delt.

Stk. 3. Børnetallet i en børnehaveklasse bør normalt ikke overstige 18 og må ikke overstige 22.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan for tiden indtil 1. august 1972 bestemme, at elevtallet uanset reglen i stk. 2 må udgøre 30 i klasser for 6. og 7. skoleår og i realklasser.“

2. Efter § 63 indsættes:

„§ 63 a. Undervisningsministeren kan for tiden indtil den 1. august 1974 fastsætte regler om et højeste antal lærerkræfter ved skolerne.“

§ 2.

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. august 1971.

Stk. 2. Lov nr. 77 af 1. marts 1962 om foranstaltninger mod læremangelen i folkeskolen som ændret senest ved lov nr. 204 af 31. maj 1968 ophæves.

Bemærkninger til lovforslaget.

1. Almindelige bemærkninger.

Nærværende lovforslag tilsigter at ajourføre bestemmelserne om foranstaltninger imod læremangelen i folkeskolen. Der er tale om en revision i henhold til læremangelslovens § 4. Da bestemmelserne i loven knytter sig nært til folkeskoleloven, har man fundet det praktisk og systematisk velbegrunderet nu at indarbejde de bestemmelser om foranstaltninger mod læremangelen, som endnu ønskes opretholdt, i selve folkeskoleloven, således at læremangelsloven formelt ophæves.

Reelt går forslaget ud på, at læremangelslovens § 1 (om forhøjede klassekvotientgrænser) opretholdes uden forlængelse, medens lovens § 3 (om begrænsninger i stillingsnormeringen) forlænges for en toårig periode. Derimod bortfalder § 2 (om begrænsning af den egentlige undervisningstid) samt revisionsbestemmelsen i § 4.

De foreslåede bestemmelser i folkeskoleloven er i bilag 1 sammenstillet med de gældende bestemmelser i folkeskolelovens § 12 og i læremangelsloven.

1. Lærermangelsloven.

Ved lov nr. 77 af 1. marts 1962 om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen blev undervisningsministeren bemyndiget til at gennemføre en række forholdsregler mod lærermangelen i folkeskolen og til i denne forbindelse at fravige forskellige bestemmelser i folkeskoleloven. I overensstemmelse med lovens § 4 blev forslag om revision af loven fremsat i folketinget i folketingsårene 1964-65 og 1967-68. Ved revisionerne blev bemyndigelserne forlænget for tre år, således at der efter revisionen i folketingsåret 1967-68 på ny skulle revideres forslaget om revision af loven i folketingsåret 1970-71.

Om den seneste revision henvises til Folketings-tidende 1967-68, 2. samling, tillæg A, sp. 493, for-handlingerne sp. 245-47 og 793-803, tillæg B, sp. 321-24, forhandlingerne sp. 2714 og 2799-2802 og tillæg C, sp. 201.

2. Anvendte foranstaltninger mod lærermangelen.

I undervisningsministeriets cirkulære af 5. marts 1962, der er optrykt som bilag 2, er der i henhold til loven af 1. marts 1962 fastsat midlertidige bestem-melser, dels om udskydelse af tidspunktet for ned-sættelse af elevtal og adgang til at forlange klasser delt efter folkeskolelovens § 12, dels om begræns-ninger i adgangen til at normere stillinger i folke-skolen. Dette cirkulære er siden 1968 suppleret med årlige cirkulærer, hvorved der i takt med stigningen i antallet af lærere er indført lempelser i forhold til de i cirkulæret af 5. marts 1962 fastsatte bestemmelser om højeste antal lærerkræfter ved skolerne, ligesom der i de sidste år er åbnet adgang til igen at ansætte faste vikarer i et vist omfang.

Fra skoleåret 1969-70 har det endvidere med henblik på en gradvis overgang til den i folkeskole-loven fastsatte klassekvotientgrænse for 1.-5. skole-år (28) været muligt at henstille, at børnetallet i 1. klasserne kun undtagelsesvis — f. eks. hvis knap-hed på undervisningslokaler gør det nødvendigt — kommer til at overstige 28. For skoleåret 1970-71 har man dernæst for så vidt angår klasser for 6. skole-år og 1. realklasser kunnet nedsætte elevtalsgrænsen fra 30 til de i folkeskoleloven fastsatte grænser, nemlig 28, henholdsvis 24.

3. Lærersituationen siden lovrevisionen i 1968.

Antallet af normerede og besatte stillinger i folke-skolen har i skoleårene fra 1967-68 til 1969-70 været

	normerede ca.	besatte ca.
1967-68 (ekskl. København) . . .	29.200	28.100
1968-69 (ekskl. København) . . .	30.500	29.500
1969-70 (inkl. København)	36.600	35.100

således at lærermangelen målt i ubesatte normerede stillinger har ligget omkring 1.500, hvis man går ud fra, at antallet af ubesatte stillinger i Københavns kommune i skoleårene 1967-68 og 1968-69 har været stort set det samme som konstateret for skoleåret 1969-70, ca. 500. Dette kan imidlertid ikke tages som udtryk for den reelle lærermangel, idet lærerne gennemsnitlig har læst godt 4 ugentlige overtimer, og godt 70.000 ugentlige timer er læst af faglærere og vikarer, hvorefter lærermangelen snarere har ligget omkring 6-6.500, hvis alle timer skulle have været læst af lærere, der var ansat i normerede stillinger, og uden anvendelse af overtimer. Hertil kommer, at det antal stillinger, der har kunnet normeres, er be-grænset af de regler, der er fastsat med hjemmel i loven af 1. marts 1962.

Efter de foreliggende oplysninger fra kommunerne er der i skoleåret 1970-71 (inkl. folkeskolen i Køben-havn) normeret lidt over 40.000 stillinger, hvoraf lidt over 37.500 er besat, således at der på dette grundlag må konstateres en lærermangel på omkring 2.500. Antallet af besatte stillinger i skoleåret 1970-71 må dog tages med et vist forbehold, idet fejl-kontrol på grundlag af oplysninger til ministeriets individuallærerstatistik endnu ikke har kunnet fore-tages. Ved en tilsvarende kontrol for skoleåret 1969-70 viste det sig, at de af kommunerne oplyste tal om antallet af besatte stillinger var noget for højt.

4. Seminariebyggeriet.

I bemærkningerne til forslagene til lovrevisionerne i 1965 og 1968 gav man udtryk for, at afhjælpningen af lærermangelen på længere sigt burde ske ved ud-videlse af bestående seminarier. Denne retningslinje følges fortsat, og undervisningsministeriet har i øv-rigt nu nedsat et udvalg vedrørende seminariebyg-geriet, der vil få nye projekter forelagt.

Siden lovrevisionen i 1968 er der bl.a. gennemført byggearbejder ved Vordingborg statsseminarium og Jelling statsseminarium samt ved Københavns Dag- og Aftensseminarium, Skive seminarium og Ålborg seminarium.

I finansåret 1968-69 har statens og de statsstøt-tede investeringer i seminariebyggeriet andraget:

Statsseminarier	ca. 9 mill. kr.
Private seminarier	22 — —
I alt	ca. 31 mill. kr.

I finansåret 1969-70:

Statsseminarier	ca. 4 mill. kr.
Private seminarier	38 — —
I alt	ca. 42 mill. kr.

I finansåret 1970-71 påregnes arbejder igangsat eller videreført for følgende beløb ved

Statsseminarier	ca. 4 mill. kr.
Private seminarier	25 —
I alt	ca. 29 mill. kr.

Ifølge de foreløbige bygge- og anlægsprogrammer for tiden indtil 1975 vil udgiftsrammen for de enkelte år udgøre følgende beløb:

	1971-72	1972-73	1973-74	1974-75
	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.
Statsseminarier	ca. 5	ca. 2	—	—
Private seminarier	22	22	22	22
I alt	ca. 27	ca. 24	ca. 22	ca. 22

Inden for de pågældende finansår påregnes bl. a. iværksat udvidelsesarbejder ved Jonstrup statsseminarium og videreført byggearbejder ved Vordingborg statsseminarium, Københavns Dag- og Aften-seminarium, Hjørring seminarium og Esbjerg seminarium samt ved Ålborg seminariums og Skive seminariums øvelsesskoler.

5. Lærersituationen i de nærmeste år.

I årene 1968-70 var antallet af dimittender fra seminarierne ca. 1968: 2.900; 1969: 3.500; 1970: 3.500.

I årene 1971-74 ventes der dimitteret ca. 1971: 3.750; 1972: 1.050; 1973: 3.125; 1974: 3.125. Det forventede lave antal dimittender i 1972 skyldes overgangen til den nye læreruddannelsesordning.

På grundlag af erfaringerne igennem en længere årrække kan man regne med, at godt 80 pct. af dimittenderne fra seminarierne vil påbegynde en lærervirksomhed i folkeskolen, således at tilgangen af nye lærere i årene 1971-74 vil være ca. 1971: 3.000; 1972: 850; 1973: 2.500; 1974: 2.500. Hvis man ligeledes på grundlag af hidtidige erfaringer regner med en årlig afgang på i alt 600 (død, pension og anden årsag), kan nettotilgangen for årene 1971-74 beregnes til henholdsvis 2.400, 250, 1.900 og 1.900, således at antallet af lærere i folkeskolen i skoleårene 1971-72—1974-75 kan forventes at blive: 1971-72: 39.900; 1972-73: 40.150; 1973-74: 42.050; 1974-75: 43.950. Da man ved fastsættelsen af størrelsen af den forventede afgang — på grund af manglende erfaringsgrundlag — ikke har taget hensyn til den ved tjenestemandreform i 1969 indførte adgang til afsked med pension i en alder af 60 år, er det sandsynligt, at de anførte forventede antal lærere bliver noget lavere.

I en af undervisningsministeriets økonomisk-statistiske konsulent i begyndelsen af 1970 udgivet

publikation: *Lærerforbruget i Folkeskolen* Prognose for udviklingen indtil 1975, der er omdelt til folketingets medlemmer i forbindelse med fremsættelsen af nærværende lovforslag, udtales det, at der endnu i 1969-70 vil være en ikke ubetydelig lærermangel, men at der forventes en meget følelig reduktion i lærermangelen i løbet af perioden indtil 1974-75, hvor mangelen forventes reduceret til ca. 400.

Da de forudsætninger, der ligger til grund for den udarbejdede prognose, på væsentlige punkter er ændret — bl. a. som følge af nogle af de ændringer, der blev gennemført ved lov nr. 235 af 27. maj 1970 om ændring af lov om folkeskolen, og som følge af tjenestetidsændringen for folkeskolens lærere — må det forventes, at lærermangelen i 1974-75 vil være en del større end de 400 måske omkring et par tusinde. Tendensen i prognosen mener man dog fortsat er korrekt,

II. Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Til nr. 1.

Efter den foreslåede affattelse af § 12, stk. 1 vil klassekvotientgrænsen for 1.-5. skoleår fra 1. januar 1973 være nedsat fra 30 til 28, således at gennemsnitslevtallet i en skoles klasser for 1.-5. skoleår skal nedbringes fra skoleåret 1973-74, hvis det i kalenderårene 1971 og 1972 har oversteget 28. Nedsættelsen til 28 vil ske fra det tidspunkt, indtil hvilket undervisningsministeren i 1968 blev bemyndiget til at udsætte den, og der er således ikke tale om nogen forlængelse.

Ændringen af § 12, stk. 2 må ses i sammenhæng med forslaget til § 12, stk. 4, der til folkeskoleloven overfører den bemyndigelse, der i 1968 blev givet undervisningsministeren til indtil begyndelsen af skoleåret 1972-73 for klasser for 6. og 7. skoleår at udsætte nedsættelsen af elevtallet fra 30 til 28, og for realklassernes vedkommende til at forhøje elevtallet fra 24 til 30. Der er således alene tale om ændringer af teknisk karakter, men det kan oplyses, at man agter at fortsætte den foran under I.2. omtalte gradvise overgang til de i folkeskoleloven fastsatte elevtalsgrænser. I denne forbindelse bør det dog nævnes, at det såvel af pædagogiske som af økonomiske grunde vil være naturligt at overveje, på hvilken måde man på længere sigt kan sikre, at de enkelte klasser får et passende elevtal.

Til nr. 2.

På grundlag af de på indeværende tidspunkt foreliggende oplysninger mener man, at der for skoleåret 1971-72 ikke vil kunne foretages yderligere lempelser i de regler for et højeste antal

lærere ved skolerne, der gælder for skoleåret 1970-71, jfr. det som bilag 3 optrykte cirkulære af 10. marts 1970.

Bemyndigelsen foreslås begrænset til at gælde indtil 1. august 1974, svarende til en toårig forlængelse, idet man på indeværende tidspunkt på grundlag af de foreliggende prognoser må vurdere situationen således, at der også for skoleåret 1973-74 kan være behov for at fastsætte regler om et højeste antal lærere ved skolerne.

Til § 2.

Til stk. 2.

Ved ophævelsen af lærermangelsloven som sådan ophæves bemyndigelsen i nævnte lovs § 2, idet der

ikke stilles forslag om, at denne bestemmelse overføres til folkeskoleloven. Bemyndigelsen til at fastsætte et maksimum for den ugentlige undervisningstid inden for folkeskolelovens hidtidige rammer har aldrig været benyttet, og efter at der ved lov nr. 235 af 27. maj 1970 er fastsat et maksimum for den ugentlige undervisningstid i selve folkeskoleloven, der nærmest svarer til denne lovs hidtidige minimum, mener man ikke, at der bør være adgang til at nedsætte maksimum yderligere.

En til lærermangelslovens § 4 svarende bestemmelse om revision er ligeledes ikke foreslået optaget i folkeskoleloven, idet man i stedet har foreslået, at bemyndigelserne i § 12, stk. 4, og § 63 a tidsbegrænses.

Lovforslaget sammenholdt med gældende bestemmelser i folkeskolelovens § 12 og i lærermangelsloven.

Lov om folkeskolen.

§ 12. Når gennemsnitstallet af børn i en skoles klasser, beregnet efter gennemsnittet af børnetallet i kalenderåret, i to på hinanden følgende år har overskredet 30 — fra 1. januar 1963 29 og fra 1. januar 1968 28 — skal gennemsnitsbørnetallet nedbringes. Ved beregningen af gennemsnitsbørnetallet må de i stk. 2 og 3 nævnte klasser samt specialklasser ikke medregnes.

Stk. 2. Når elevtallet overskrider 30 — fra begyndelsen af skoleåret 1962-63 29 og fra begyndelsen af skoleåret 1967-68 28 — i klasser for 6. og 7. skoleår og 24 i klasser for 8.-10. skoleår, kan amtsrådet forlange sådanne klasser delt.

Stk. 3. Børnetallet i en børnehaveklasse bør normalt ikke overstige 18 og må ikke overstige 22.

Lov om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen.

§ 1. Undervisningsministeren bemyndiges til under den herskende lærermangel i folkeskolen at udsætte indtil 1. januar 1973 den i § 12, stk. 1, i lov om folkeskolen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 279 af 8. juli 1966, foreskrevne nedsættelse af gennemsnitstallet af børn i en skoles klasser samt til at udsætte indtil begyndelsen af skoleåret 1972-73 nedsættelsen af det i samme lovs § 12, stk. 3*, for klasser for 6. og 7. skoleår anførte elevtal, der kan danne grundlag for en deling af disse klasser.

Stk. 2. Undervisningsministeren bemyndiges endvidere til, for så vidt angår realklasserne, at forhøje fra 24 til 30 det i lovens § 12, stk. 3*, nævnte elevtal, der kan danne grundlag for en deling af klasser for 8.-10. skoleår.

§ 2. Undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte et maksimum for antallet af ugentlige undervisningstimer inden for de i § 16 i samme lov fastsatte rammer. Det

* nu stk. 2, se ovenfor.

Lovforslaget.

§ 12. Gennemsnitstallet af elever i en skoles klasser for 1.-5. skoleår, beregnet for kalenderåret, må ikke i mere end to år i træk overstige 28, for årene indtil 1. januar 1973 dog 30. Specialklasser medregnes ikke.

Stk. 2. Overstiger elevtallet 28 i klasser for 6. og 7. skoleår og 24 i klasser for 8.-10. skoleår, kan amtsrådet forlange klasserne delt.

Stk. 3. (Uændret).

(Se stk. 1 ovenfor).

(Se stk. 4 nedenfor).

Stk. 4. Undervisningsministeren kan for tiden indtil 1. august 1972 bestemme, at elevtallet uanset reglen i stk. 2 må udgøre 30 i klasser for 6. og 7. skoleår og i realklasser.

(§ 2 bortfalder).

*Lov om foranstaltninger mod
læremangelen i folkeskolen.*

således fastsatte maksimale antal undervisningstimer gælder også for folkeskolen i København, jfr. lovens § 35.

§ 3. Undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om et højeste antal lærerkræfter ved de af samme lovs § 2 og § 29 omfattede skoler.

§ 4. Forslag om revision af loven fremsættes for folketinget i folketingsåret 1970-71.

Lovforslaget.

§ 63 a. Undervisningsministeren kan for tiden indtil den 1. august 1974 fastsætte regler om et højeste antal lærerkræfter ved skolerne.

(§ 4 bortfalder).

Bilag 2.

Cirkulære om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen.

(Til samtlige skoledirektioner, kommunalbestyrelser, skolekommissioner og skolenævn).

Undervisningsministeriet har i tidligere cirkulærer, senest cirkulære af 10. januar 1961, henstillet til de lokale skolemyndigheder, at det ved indtrædende ledighed i bestående stillinger tages under overvejelse, hvorvidt en genbesættelse kan udskydes ved, at de til stillingen henlagte timer besørges som overtimer. Selv om disse henstillinger er fulgt i betydeligt omfang, er det under den herskende lærermangel nødvendigt at foretage yderligere foranstaltninger med det formål at søge gennemført en vis besparelse af lærerkræfter. Disse foranstaltninger, hvorom regler er fastsat nedenfor, vil i en del kommuner kunne medføre en ændring af undervisningsplanen og eventuelt en forøgelse af børnetallet i klasserne. Ministeriet skal imidlertid indtrængende henstille til de kommunale skolemyndigheder, at eventuelle nedsættelser af antallet af undervisningstimer eller forhøjelser af børnetallet i klasserne, som kan blive en følge af de lærerbesparende foranstaltninger, imødegås ved anvendelse af overtimer, således at de gældende planer søges opretholdt i videst mulig udstrækning. I en del tilfælde vil der også kunne antages særligt uddannede faglærere til besørgelse af undervisningen i visse fag, jfr. folkeskolelovens § 23, stk. 2.

I medfør af de bemyndigelser, som ved lov af 1. marts 1962 er givet undervisningsministeren til under den herskende lærermangel i folkeskolen at udskyde de i folkeskoleloven foreskrevne nedsættelser af børnetallene i folkeskolens klasser og at udstede regler om højeste antal undervisningstimer og højeste antal lærerkræfter ved skolerne fastsættes herefter følgende bestemmelser.

§ 1. Den i § 12, stk. 1, i lov om folkeskolen, jfr. lovbekendtgørelse af 18. juni 1958, fra 1. januar 1963 foreskrevne nedsættelse fra 30 til 29 af gennemsnitstallet af børn i en skoles klasser udskydes indtil den 1. januar 1968.

Stk. 2. Den i § 12, stk. 3, i lov om folkeskolen fra begyndelsen af skoleåret 1962-63 foreskrevne nedsættelse fra 30 til 29 af elevtallet i klasser for 6. og 7. skoleår udskydes indtil begyndelsen af skoleåret 1967-68.

Stk. 3. Indtil begyndelsen af skoleåret 1967-68 kan klasser i realafdelingen ikke forlanges delt, medmindre elevtallet i den enkelte klasse overstiger 30. 8. hovedskoleklasser og 9. klasser kan forlanges delt, når elevtallet overstiger 24.

§ 2. Antallet af lærerkræfter ved de enkelte skoler kan ikke fastsættes højere end efter de i stk. 2 til 7 angivne regler. Er det i skoleplanen fastsat, at normeringen af visse stillinger ved en kommunes (skoleforbunds) skolevæsen sker ved det samlede skolevæsen eller ved flere skoler inden for dette, foretages normeringsberegningen for et sådant område som helhed.

Stk. 2. For 1.-7. skoleår kan der oprettes indtil 6 stillinger for 7 klasser, jfr. dog stk. 3 og stk. 7.

For 8. hovedskoleklasse og 9. klasse kan der oprettes indtil 3 stillinger for 2 klasser.

For 1., 2. og 3. realklasse kan der oprettes indtil 4 stillinger for 3 klasser.

For særlige klasser for børn, der kræver specialundervisning, og for særskilte skoler (skoleafdelinger) for sådanne børn kan der oprettes indtil 1 stilling for hver klasse.

Stk. 3. Læses der efter undervisningsplanen de timer i dansk og regning i de fire

nyngste årgange, kan der ud over det i stk. 2 angivne antal stillinger oprettes 1 stilling for hver 32 deletimer. Der kan højst medregnes 4 timer i dansk og 2 i regning i første årgang, 3 timer i dansk og 1 i regning i anden årgang, 2 timer i dansk i tredje årgang og 1 time i dansk i fjerde årgang.

Stk. 4. Ved beregningen efter stk. 2 og 3 medregnes: Skoleinspektører, førstelærere, viceinspektører, lærere og lærerinder, småbørnslærerinder, timelærere og timelærerinder samt faste vikarer. Lærerkræfter, som i henhold til lærerlønningens § 11, stk. 1 og 2, for mindst et skoleår underviser med nedsat timetal, og lærerkræfter, som på grund af alder underviser med nedsat timetal, samt konsulenter for særundervisningen (skolepsykologer) medregnes i forhold til det for de pågældende ved godkendelsen af timenedsættelsen, henholdsvis i skoleplanen fastsatte pligtige antal undervisningstimer.

Stk. 5. Ud over det i stk. 2 og 3 angivne antal stillinger kan der antages særligt uddannede faglærere, jfr. folkeskolelovens § 23, stk. 2.

Stk. 6. Vikarer og vakancelærere med de i folkeskolelovens § 23, stk. 1 og § 24 omhandlede uddannelser kan ud over det foran angivne antal stillinger kun antages til besøgelse af timer, der er ledige som følge af forfald på grund af sygdom, orlov eller lignende blandt det normerede lærerpersonale.

Stk. 7. Ved ikke fuldt årgangsdelte skoler kan antallet af stillinger forhøjes, såfremt skoledirektionen skønner, at det er nødvendigt af hensyn til besørgelsen af timer, hvor klasserne ved undervisning i hovedfagene deles i grupper efter årgang.

§ 3. Ved beregningen af antallet af stillinger efter reglerne i § 2, stk. 2 kan kun medregnes egentlige klasser. Deletimer kan medregnes efter reglerne i § 2, stk. 3, for klasser, som ved skoleårets begyndelse har et elevtal på 18 eller derover. Andre deletimer, grupper, læsehold og lignende kan ikke medregnes, jfr. dog § 2, stk. 7.

Stk. 2. Ved fordelingen af børnene i klasserne må det påses, at der ikke oprettes flere klasser end påkrævet til overholdelse af de i § 12 i lov om folkeskolen, jfr. § 1 i nærværende cirkulære, fastsatte regler om klassekvotienter og største børnetal i klasserne. Børnetallet i en 1. klasse bør dog kun undtagelsesvis overstige 30, og det vil ikke blive krævet, at klasser i 2. til 5. skoleår sammenlægges, såfremt sammenlægningen må ske ved, at børnene i en klasse fordeles på to eller flere andre klasser, eller sammenlægningen af to klasser medfører, at børnetallet væsentligt overstiger 30. Dersom børnene i 6. skoleår fordeles i klasser efter reglerne i folkeskolelovens § 17, stk. 7, må gennemsnitstallet af børn i klasserne efter fordelingen ikke være lavere end gennemsnitstallet i de klasser, hvori børnene gik i 5. skoleår, idet der dog altid kan oprettes det antal klasser, som er nødvendigt for, at elevtallet i de enkelte klasser ikke overstiger 30. Findes der ved et skolevæsen flere skoler med realafdeling eller flere linier ved en skoles realafdeling, kan der oprettes det antal 1. realklasser, som er nødvendigt for overholdelse af det i § 1, stk. 3, angivne elevtal på 30.

Stk. 3. Såfremt en skole efter reglerne i stk. 2 ikke vil kunne opnå fuld årgangsdeling, kan skoledirektionen tillade, at deling i klasser sker i videre omfang end angivet, dersom delingen er nødvendig for, at der kan oprettes en klasse for hver årgang, og den må anses for ønskelig af hensyn til en forsvarlig undervisning.

§ 4. De i skoleplanerne godkendte bestemmelser om fastsættelse af antallet af stillinger som lærer og lærerinde, timelærer og timelærerinde samt faste vikarer har indtil videre ikke gyldighed, dersom de medfører, at der skal oprettes et større antal stillinger end i §§ 2 og 3 angivet. I så fald fastsættes antallet af stillinger efter reglerne i nærværende cirkulære.

Stk. 2. De i nogle skoleplaner godkendte bestemmelser om lavere klassekvotienter og elevtal i klasserne end i folkeskolelovens § 12 og nærværende cirkulære angivet har indtil videre ikke gyldighed.

§ 5. Er der ved et skolevæsen efter de hidtil gældende regler normeret et større antal stillinger, end der kan oprettes efter reglerne i nærværende cirkulære, vil overtallige stillinger som lærer og lærerinde, småbørnslærerinde, timelærer og timelærerinde, som er besat, være at nedlægge ved ledighed i stillingen. En stilling som lærer

eller lærerinde kan dog besættes med en allerede ved vedkommende skolevæsen ansat timelærer eller timelærerinde mod, at stillingen som timelærer eller timelærerinde nedlægges. Overtallige stillinger, der henstår ledige og besørges ved overtimer, vakancelærere eller lignende, kan ikke besættes, og de nedlægges ved udgangen af skoleåret

1961-62. Stillinger som fast vikar nedlægges ved udgangen af skoleåret 1961-62.

§ 6. Undervisningsministeriet kan tillade afvigelser fra de i §§ 2, 3 og 5 fastsatte bestemmelser, såfremt hensynet til et skolevæsens opbygning eller udbygning i særlige tilfælde gør det påkrævet.

Undervisningsministeriet, den 5. marts 1962.

P. M. V.

Alb. Michelsen.

/ Hans Kjems.

Cirkulære om ændring af cirkulære om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen.

(Til samtlige skoledirektioner — fra 1. april 1970 amtsråd — kommunalbestyrelser, skolekommissioner og skolenævn).

I medfør af de bemyndigelser, som ved lov nr. 77 af 1. marts 1962, som ændret ved lov nr. 192 af 26. maj 1965 og ved lov nr. 204 af 31. maj 1968, er givet undervisningsministeren til under den herskende lærermangel i folkeskolen at udskyde de i folkeskoleloven foreskrevne nedsættelser af børnetallene i folkeskolens klasser og at udstede regler om højeste antal lærerkræfter ved skolerne, fastsatte undervisningsministeriet nærmere bestemmelser herom i cirkulære nr. 49 af 5. marts 1962 om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen.

På grundlag af oplysninger om lærermangelssituationen fandt undervisningsministeriet det muligt at foretage en lempelse af bestemmelserne om højeste antal lærerkræfter ved skolerne i 1968-69 samt en yderligere lempelse i 1969-70, jfr. senest cirkulære nr. 19 af 27. januar 1969 om ændring af cirkulære om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen.

Efter de nu foreliggende oplysninger om lærermangelssituationen finder undervisningsministeriet det muligt yderligere at lempe de gældende bestemmelser om højeste antal lærerkræfter ved skolerne og samtidig udvide den adgang til ansættelse i begrænset omfang af faste vikarer, der blev åbnet mulighed for i 1969-70, jfr. nedenfor under 1. Man har endvidere fundet det muligt at fortsætte den i 1969-70 påbegyndte nedsættelse af klassekvotienten i 1. klasserne samt at nedsætte klassekvotienten i klasserne for 6. skoleår og i 1. realklasserne, jfr. nedenfor under 2, idet man i øvrigt udskyder de i folkeskoleloven foreskrevne nedsættelser af børnetallene i klasserne yderligere. Endelig kan der fortsat godkendes yderligere normeringer af lærerkræfter ved de i cirkulære af 27. januar 1969, afsnit 3, omhandlede skoler, jfr. nedenfor under 3.

1. For skoleåret 1970-71 beregnes antallet af stillinger således:

- a) antal stillinger beregnet efter reglerne i cirkulære af 5. marts 1962 plus
- b) antal stillinger beregnet efter reglerne i cirkulære af 27. januar 1969 (d. v. s. for normeringsenheder med mindst 20 klasser yderligere 1 stilling for hver 10 klasser) plus
- c) 1 stilling for hver 25 stillinger, der fremkommer ved sammenlægning af stillingsantallet beregnet efter reglerne under a) og b).

Forøgelsen for 1970-71 består således i, at mindst 25 stillinger, beregnet efter de for 1969-70 gældende regler, medfører oprettelse af 1 ekstra stilling, at mindst 50 stillinger medfører oprettelse af 2 ekstra stillinger o. s. v.

Reglen i § 2, stk. 4, 2. pkt., i cirkulære af 5. marts 1962, hvorefter visse lærerkræfter, der underviser med nedsat timetal, kun medregnes i forhold til det nedsatte timetal, udvides til også at omfatte lærere, der bevilges timenedsættelse i henhold til bekendtgørelse nr. 399 af 1. august 1969 om nedsættelse af læreres pligtige timetal ved deltagelse i videre uddannelse.

Med hensyn til, hvilket område antallet af stillinger beregnes for („normeringsenhed“), følges de hidtidige retningslinjer, jfr. dog nedenfor vedrørende beregningen af antallet af faste vikarstillinger. Der vil således også for skoleåret 1970-71 kunne foretages beregning af stillingsantallet på grundlag af de for skoleåret 1969-70 anvendte beregningsområder.

Med henblik på varetagelse af undervisningen i tilfælde af sygdomsforfald og lignende blandt lærerne blev der i cirkulæret

af 27. januar 1969 givet adgang til inden for det tilladte højeste antal stillinger ved skolerne at normere 1 stilling som fast vikar for hver 40 normerede stillinger ved en kommunes skolevæsen i 1969-70. For 1970-71 udvides denne adgang således, at der ved en kommunes skolevæsen vil kunne normeres 1 stilling som fast vikar for hver 25 normerede stillinger. Det bemærkes, at denne regel ikke betyder en forøgelse af antallet af stillinger. Antallet af stillinger som fast vikar må således ligge inden for det tilladte højeste antal normerede lærerkræfter.

Det højeste antal stillinger som fast vikar beregnes for kommunen som helhed, uanset hvilke „normeringsenheder“ der er anvendt ved beregningen af antallet af stillinger efter reglerne under a)-c).

Eksempler på normeringsberegning for skoleåret 1970-71:

	eks. 1.	eks. 2.	eks. 3.
a) stillinger beregnet efter cirkulære af 5. marts 1962	44	45	46
b) ekstra stillinger beregnet efter cirkulære af 27. januar 1969, pkt. 1, hvis klassetallet er mellem 40 og 49	4	4	4
a) + b)	48	49	50
c) forhøjelse for 1970-71	1	1	2
i alt (a + b + c)	49	50	52
heraf antal faste vikarer (maksimalt)	1	2	2

Opmærksomheden henledes på bestemmelsen i § 4, stk. 1, i cirkulæret af 5. marts 1962, hvorefter godkendte skoleplansbestemmelser om fastsættelse af stillingsantal indtil videre ikke har gyldighed, dersom de fører til oprettelse af et større antal stillinger, end cirkulærets bestemmelser medfører. Bliver antallet af stillinger i medfør af skoleplansbestemmelserne derimod mindre end det antal stillinger, som kommunen (skoleforbundet) ville være berettiget til efter normeringsreglerne i henhold til loven om foranstaltninger mod lærermangel (herunder reglerne i nærværende cirkulære), fastsættes antallet af stillinger i henhold til vedkommende skoleplansbestemmelse herom.

Man henleder opmærksomheden på, at en vis brøkdel af timerne (normalt $\frac{1}{10}$) ifølge de gældende skoleplansbestemmelser skal varetages af timelærere i normerede stillinger. Inden for det antal stillinger, der kan normeres efter lærerrationeringsreglerne, skal der dog ikke normeres flere timelærerstillinger end forskellen mellem det samlede antal tilladte lærerstillinger og det antal tjenestemandsstillinger, der kan normeres efter skoleplanen. Det bemærkes endvidere, at faste vikarstillinger ligger uden for det antal stillinger, der kan oprettes i henhold til skoleplansbestemmelserne.

Endvidere henledes opmærksomheden på, at kommunerne (skoleforbundene) har pligt dels til at oprette de stillinger, der kan oprettes efter foranstående, dels til at opslå ledige tjenestemandsstillinger. Stillinger som timelærere og som fast vikar bør normalt opslås.

I det omfang, hvori der i forbindelse med øgede normeringer bliver tale om nedsættelse af antallet af overtimer, bør en sådan nedsættelse fortrinsvis — medmindre pædagogiske hensyn eller andre særlige hensyn gør sig gældende — omfatte lærere, der for tiden bestrider et relativt stort antal overtimer, og i øvrigt have karakter af en fortsat gradvis nedsættelse.

Beslutning om godkendelse af skoleplansændringer efter foranstående regler træffes fra 1. april 1970 af amtsrådet, jfr. § 37, stk. 1, i lov nr. 44 af 9. februar 1970 om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v. For Frederiksberg kommune udøves denne beføjelse af undervisningsministeren, jfr. § 66, stk. 1, i den nævnte lov.

2. De i folkeskolelovens § 12, stk. 1, foreskrevne nedsættelser fra 30 til 29 og til 28 af gennemsnitstallet af børn i en skoles klasser udskydes indtil 1. januar 1972. Det henstilles dog, at børnetallet i 1. og 2. klasserne kun undtagelsesvis — f. eks. hvis knaphed på undervisningslokaler gør det nødvendigt — kommer til at overstige 28 i skoleåret 1970-71.

Den i folkeskolelovens § 12, stk. 3, foreskrevne nedsættelse fra 30 til 29 og til 28 af elevtallet i klasserne for 7. skoleår udskydes indtil begyndelsen af skoleåret 1971-72. Klasserne for 6. skoleår kan i

1970-71 af amtsrådet forlanges delt, når elevtallet overstiger 28.

2. og 3. realklasser kan indtil begyndelsen af skoleåret 1971-72 ikke forlanges delt, medmindre elevtallet i den enkelte klasse overstiger 30. 1. realklasser kan i 1970-71 af amtsrådet forlanges delt, når elevtallet overstiger 24.

Amtsrådet kan undlade at stille krav om de foran foreskrevne klassedeling for 6. klasse og 1. realklasse, såfremt de stedlige

skolemyndigheder af pædagogiske eller lokalemæssige grunde finder en deling uheldig eller vanskelig at gennemføre.

3. Amtsrådene bemyndiges for skoleåret 1970-71 til for de i cirkulære af 27. januar 1969, afsnit 3, omhandlede skoler med færre end 20 klasser at godkende — efter et skøn over behovet herfor — oprettelsen af indtil 2 stillinger ud over det antal, som kan fastsættes efter reglerne i cirkulære af 5. marts 1962.

Undervisningsministeriet, den 10. marts 1970.

Helge Larsen.

/ J. Munck-Hansen.